

Rövid áttekintés a software fogalmáról a magyar szerzői jogban³

I. A software értelmezése a műszaki tudományokban

A számítógépeken futó programokra a software kifejezést John W. Tukey alkotta meg 1958-ban.⁴ A szoftverek fejlesztése az 1970-es években rohamos fejlődésnek indult, amelynek oka az volt, hogy ekkorra a hardver újítások eredményeként megjelentek a harmadik generációs számítógépek, és azok olyan problémák megoldására is alkalmassá váltak, amelyek egyre bonyolultabb programok írását tették szükségessé.⁵

A software fogalmi behatárolása vitatott, Raffai Mária szerint a szoftverfogalom körébe tartozhatnak többek között az utasítások, adatstruktúrák és dokumentumok; érthető alatta a számítógép összehangolt működése is; valamint a hardverektől különböző,⁶ az adatfeldolgozó berendezések működtetéséhez szükséges szellemi terméket is jelentheti, amely az egyes programok gyűjtőneveként szolgál.⁷

A software informatikai nézőpontból számítógépes programok, folyamatok és esetlegesen a számítógépes rendszer üzemelésére vonatkozó dokumentációk és adatok összességét jelenti.⁸ Más szemszögből a software algoritmusokból és azok számítógépes reprezentációiból, programokból áll.⁹ A szoftvert azonban nemcsak a programok alkotják, hanem a hozzájuk kapcsolódó dokumentációk, illetve konfigurációs adatok is, amelyek ahhoz szükségesek, hogy a programok helyesen működjenek. A software fogalma kiterjedhet továbbá a konfigurációs állományokra, rendszer- és felhasználói dokumentációra, webhelyekre is.¹⁰

Marton Kálmán szerint a szoftver – egyszerűsített informatikai megfogalmazásban – a számítógépen használt program vagy programrendszer, amely fogalom a forrás-, és tárgyi programra és a kísérő anyagra is kiterjed.¹¹

Lovas Lilla két elemre bontja a szoftvert: az egyik a számítógépi program, amely három részből tevődik össze, az algoritmusból, amely az eredeti ötletet képezi, a forráskódból, amelynek során a programozó az eredeti algoritmust parancsok sorozatává alakítja, végül a

¹ PhD-hallgató, Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar

² Habilitált egyetemi docens, Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék

³ A tanulmány a TÁMOP-4.2.2.C-11/1/KONV-2012-0010 „Szuperszámítógép, a nemzeti virtuális laboratórium” című projekt keretében, az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

⁴ A „The Teaching of Concrete Mathematics” című cikkében, amely az American Mathematical Monthly szakfolyóiratban jelent meg 1958. január 9-én. http://www.maa.org/mathland/mathtrk_7_31_00.html (2013. június 20.)

⁵ <http://www.inf.unideb.hu/kmitt/konvkmitt/szoftverfejlesztés/book.xml.html#id302423> (2013. június 20.) Raffai Mária: A szoftverek világa – fejlődéstörténet, szoftverrendszerek, fejlesztés. Novadat Bt. Kiadó, Győr, 1995, 153-154. o.

⁶ Dudás Ágnes: A szoftver szerzői jogi védelme. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 2005. április (2).

⁷ Raffai: i.m. 51. o.

⁸ Graham, Dorothy - van Veenendaal Erik – Evans, Isabel – Black, Rex: A szoftverfejlesztés alapjai, ISTQB Tanúsítvány. Alvicom Kft., Budapest, 2010, 257. o.

⁹ Tanenbaum, Andrew S.: Számítógéparchitektúrák. Panem Kiadó, Budapest, 2006, 24. o.

¹⁰ Sommerville, Ian: Szoftverrendszerek fejlesztése. Panem Kiadó, Budapest, 2007, 6. o.

¹¹ Pálos György: A szoftver és a szerzői jog. In: Ügyészek Lapja 1996/2. szám, 15-23. o., 16. o.; Marton Kálmán: A számítógépi programalkotások jogi védelme. (<http://www.jogiforum.hu/publikaciok/13>) (2013. június 20.) idézi: Dósa Imre – Polyák Gábor: Informatikai Jogi Kézikönyv. KJK, Budapest, 2003, 114. o.

tárgykódból, amely a számítógépen való futtatásra szolgál. A software másik elemét a programot kísérő dokumentáció képezi.¹²

A software csak akkor alkalmazható feladatok megoldására, ha az bizonyos műveletek lépésenkénti végrehajtását eredményezi.¹³ Az algoritmus egy feladat elvégzéséhez szükséges, meghatározott lépések sora.¹⁴ Informálisan bármilyen definiált számítási eljárás is algoritmusnak minősíthető, amely bemenetként bizonyos értéket vagy értékeket kap és kimenetként bizonyos értéket vagy értékeket állít elő.¹⁵

A fentiek alapján megállapítható, hogy informatikai, mérnöki szemszögből nem alakult ki egységes software-fogalom, az egyes elemeket tekintve is eltérő nézetekkel találkozunk. A mérnöki definíció azonban a többségi vélemények alapján legalább két részből áll: az egyik a számítógépes program, a másik a dokumentáció.

II. A software jogszabályi megközelítése

Az 1999. évi LXXVI. törvény (továbbiakban: Szjt.) a szerzői jogról kimondja,¹⁶ hogy szerzői jogi védelem alá tartozik az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása; ezek között pedig a számítógépi programalkotás és a hozzá tartozó dokumentáció (szoftver) is, akár tárgykódban vagy bármilyen más formában rögzített minden fajtája, valamint más szerző művének átdolgozása, feldolgozása vagy az eredeti programnyelvtől eltérő programnyelvre történő átírása is, feltéve, hogy ezeknek egyéni, eredeti jellege van. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől.¹⁷

A jogszabály a szoftverhez tartozónak tekinti a felhasználói programot és az operációs rendszert is, viszont a software csatlakozó felületének alapját képező ötlet, elv, elgondolás, eljárás, működési módszer vagy matematikai művelet már nem lehet a szerzői jogvédelem tárgya.¹⁸

A számítógépi programfejlesztő folyamat egyes elkülöníthető szakaszai is létrehozhatnak olyan önálló alkotásokat, amelyek külön szerzői jogi oltalomban részesülhetnek.¹⁹

A Szjt. a szerzői jogi védelem tárgyi hatályának tisztázásán kívül nem adja meg a software fogalmát. A törvényi rendelkezésekből az állapítható meg, hogy a software is csak akkor tekinthető szerzői műnek, ha alkotójának saját szellemi alkotása, azaz egyéni, eredeti jelleggel bír. Azonban a software algoritmusának (csatlakozó felületének) alapját képező ötletek, elvek, elgondolások, eljárások, működési módszerek, matematikai műveletek már nem minősülnek szerzői műveknek. A software-fordítás (eredeti programnyelv más programnyelvre történő átírása) ha egyéni, eredeti, akkor szerzői mű, viszont a nyersfordítás (például ha a fordítás egy meghatározott software fejlesztési folyamatának egyik lépcsőfoka és nem a befejezett program-mű, vagy pedig a software önálló alkotásnak tekinthető része kerül lefordításra) nem nevezhető szerzői műnek.

III. A bírói gyakorlat viszonyulása a software fogalmához

¹² Lovas Lilla Júlia: A szoftver jogi oltalma: a számítógépi programalkotás szabadalmaztathatósága összehasonlító jogi megközelítésben I. rész. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 2010/4. szám, 16-50. o., 18-19. o.

¹³ Raffai: i.m. 54. o.

¹⁴ Harris, Simon – Ross, James: Kezdkönyv az algoritmusokról. SZAK Kiadó, Bicske, 2006, 3. o.

¹⁵ Cormen, Thomas H. - Leiserson, Charles E. - Rivest, Ronald L. – Stein, Clifford: Új algoritmusok. Scolar Kiadó, Budapest, 2008. 20. o.

¹⁶ 1. § (1) és (2) bekezdései, valamint a (2) bek. c) pontja, 58. § (2) bek.

¹⁷ Szjt. 1. § (3) bek.

¹⁸ Szjt. 1. § (2) bek. c) pontja és (6) bek., 58. § (1) bek.

¹⁹ BDT 1993. 545.

A software-re vonatkozó és hozzáférhető bírói ítéletek túlnyomó többsége nem foglalkozik a software fogalmával.

A bírói döntések egy része egyszerűen csak úgy fogalmaz, hogy a software a Szjt. hatálya alá tartozó alkotás.²⁰

A bírói határozatok legtöbbször csak megismétli a törvényi rendelkezést: „szerzői jogi védelem alá tartozik a software”.²¹

Más bírói ítéletek a jogszabály szövegével rokon értelmű kifejezéseket használnak:

- „a software szerzői jogi védelem alatt áll”,²²
- „szerzői műnek minősülő software”,²³
- „Szjt. alapján jogvédelmet élvez”,²⁴
- „Szjt. alapján szerzői jogi védelem tárgya”,²⁵
- „a számítógépes programalkotást a törvény védi”,²⁶
- „a software-t a szerzői jogi védelem a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg”.²⁷

Elenyésző a magyar judikatúrában azon döntések száma, amelyekben a software kapcsán egyes kifejezések értelmezésére sor kerül:

- a software-fejlesztés során mi minősül önálló rendszernek, mi a továbbfejlesztés, mi az önálló rendszer megvalósítási módja,²⁸
- a software-rendszerből származtatott mű mennyiben tekinthető önálló szellemi terméknek,²⁹
- a software működése során mi a programlogika (a software gerincét alkotó elvek), melyek az annak megvalósítását támogató műveletek (algoritmusok), a tárgyi kód (a számítógép által bináris formában olvashatóság) és a forráskód viszonya.³⁰

IV. A Szerzői Jogi Szakértői Testület software-rel kapcsolatos koncepciója

A Szerzői Jogi Szakértői Testület (SzJSzT) gyakorlatának vizsgálata alapján megállapítható, hogy a Testület a software fogalmánál abból indul ki, hogy a jogszabályok nem határoznak meg egyértelmű definíciót, hanem csupán tulajdonságokat, jellemzőket emelnek ki a software-t illetően.³¹ A Testület 1973-ban a számítógépes eljárási rendszer szerzői jogi védelmének körében követelményként határozta meg a számítógépi kezelésre alkalmas feladat feltárását, a feladatnak a gép által megkövetelt korrektséggel való megfogalmazását, a matematikai modell elkészítését, és végül az algoritmus, azaz a gépi eljárás kidolgozását.³²

A Testület a software alkotórészei mellett a jogi védelem szempontjából központi kérdésként vizsgálja, hogy a szoftver mennyiben tekinthető egyéni, eredeti jellegű alkotásnak.

²⁰ Fejér Megyei Bíróság 15.G.40.058/2008/39.; Fővárosi bíróság P/2007/24.

²¹ FÍT 8.Pf.20.950/2012/3.; DÍT Pf.I.20.487/2011/4.; Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság 8.P.20.964/2005/31.; BH2004. 287.; BH 1992. 249.; BH 1985. 260.; BH 1984. 269.

²² LB Pfv.IV.21.112/2008/4.; FÍT 8.Pf.21.601/2007/4.

²³ SZÍT Gf.I.30.442/2011/4.; GyÍT Gf.II.20.118/2010/6.

²⁴ Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 2.P.22.221/2010/14.

²⁵ FÍT 3.Pf.20.791/2008/6.

²⁶ Fővárosi Bíróság 8.P.24.232/2006/22.

²⁷ FÍT 8.Pf.20.256/2007/11.

²⁸ Fővárosi Bíróság 28.K.33.164/2009/25.

²⁹ Fővárosi Bíróság Gazdasági Kollégiuma 11.G.40.407/2009/44.

³⁰ Budapest Környéki Törvényszék 14.P.29.279/2010/25.

³¹ SzJSzT 24/2005.; 28/2004.

³² SzJSzT 2/1973. idézi Tattay L. – Pintz Gy. – Pogácsás A.: Szellemi alkotások joga. Szent István Társulat, Pázmány Press, Budapest, 2011, 111. p.

A SzJSzT szakvéleményeiből kirajzolódóan a software-t gyűjtőfogalomnak tekinti. A funkcionalitás mint jellemző, a Testület álláspontja alapján kihat általában a szoftver valamennyi alkotóelemére, így az említett kapcsolatot, illetve együttműködést fizikailag és logikailag megvalósító úgynevezett csatlakozó felületre (interfészre), ezen belül a kölcsönhatást vizuálisan megjelenítő úgynevezett grafikus felhasználói felületre is.³³

Az egyes elemek közül a dokumentáció jogi sorsa – az Szjt. 1. § (2) bekezdés c) pontja alapján – azonos a software-rel. A dokumentáció fogalma alatt az SzJSzT állásfoglalásai szerint egyebek mellett a software specifikációját, illetve felhasználói, továbbá fejlesztői leírását is, amely dokumentumok célja a software működésének, illetve a fejlesztés során alkalmazott eljárásoknak, megoldásoknak statikus rögzítését is érteni kell.³⁴ A software esetében a forráskód felel meg az eredeti műpéldánynak, mert ez érzékelhető, olvasható emberi szemmel, és erre történhet meg a tárgyi kódba átirat, a számítógép által olvasható tárgyi kód formájú program visszafejtése is.³⁵

A szoftverek szerzői jogi védelmét illetően az egyéni, eredeti jelleg tekintetében mutatható ki eltérés, ugyanis az alkotói szabadság mértéke tekintendő a fő minősítési kérdésnek. Az SzJSzT gyakorlatának vizsgálata alapján megállapítható, hogy az egyéni eredeti jelleg nem mutatható ki:

- a makró-programozás esetében, mert jellemzően olyan mértékben szűkíti a makró-programozó alkotói szabadságát, hogy azonos célfunkció azonos megoldással valósítható meg, ezért nem rendelkeznek az Szjt. 1. §-ának (3) bekezdésében meghatározott egyéni, eredeti jelleggel, így szerzői jogvédelemben nem részesülhetnek;³⁶
- az interfészekkel kapcsolatban (amelyek különböző informatikai rendszereket, számítógépes programokat kapcsolnak össze), ugyanis ezek kialakításánál a programozónak szigorú szabályrendszert kell követnie, a kreatív alkotás a software esetében megszokottnál is szűkebb körben érvényesülhet.³⁷

Speciális területeken megfigyelhető, hogy a software-re általában jellemző funkcionalitás mellett, sajátos megoldások és körülmények tovább szűkítik az alkotók szabadságát, ezáltal a szerzői jogi védelem fennállásának lehetősége is korlátozottabb.

- a) A banki szoftverek szerzői jogi védelme kérdésében a Szerzői Jogi Szakértői Testület három különös megfontolást érdemlő körülményt emelt ki: (1) a megvalósítandó funkciók az általánostól eltérően fokozottan determinálják a software kialakítását. A funkciók mellett (2) az alapvető üzleti modellek hasonlósága, és a matematika általános szabályai miatt – a szoftverben alkalmazott algoritmusok is szükségszerűen nagyfokú egyezőséget mutatnak. Végül (3) a szigorú állami felügyelet normatív keretei a technikai részletszabályozásig terjedő módon egységesítik a banki software-eket. A banki célokat szolgáló számítógépi programalkotások nagyfokú hasonlóságából önmagában nem jelenti a szerzői jogok megsértését, mert a nagyfokú hasonlóság a részletes szabályozásnak megfelelő működéshez szükségszerű.³⁸
- b) A másik sajátos területet képezik a vérnyomásmérő műszerek, amellyel kapcsolatban a programalkotások azonos feladatra készültek. Ahhoz, hogy egy ilyen eszközt működtető software szerzői jogvédelemben részesüljön, az SzJSzT álláspontja szerint

³³ SzJSzT 28/2004

³⁴ SzJSzT 21/10.

³⁵ SzJSzT 19/19/1.

³⁶ SzJSzT 24/2005.

³⁷ SzJSzT 12/11/1.

³⁸ SzJSzT 27/07/1.

szükségszerűen újszerű megoldásokat tartalmazó eljárásokat, programozási fogásokat, megoldásokat kell, hogy tartalmazzon.³⁹

V. Szakirodalmi álláspontok a software definíciójára vonatkozóan

A digitális technika fejlődése vonta magával a software szabályozását,⁴⁰ azonban a jogirodalomra maradt, hogy kísérletet tegyen a software körülírására.

A software meghatározásánál a szerzői joggal foglalkozó szerzők leggyakrabban a Berni Unió Egyezményre, a Magyar Köztársaság Kormánya és az Amerikai Egyesült Államok Kormánya között létrejött megállapodásra,⁴¹ a TRIPS egyezményre, a WIPO Szerzői Jogi Szerződésre,⁴² valamint az EU-s software irányelvre⁴³ utalnak.⁴⁴

Pálos György⁴⁵ a software-t három fő részre osztja:

- forrásprogramra (kódra),
- gépi/tárgyi programra (kódra), és
- kísérő anyagra (hozzátartozó dokumentáció).⁴⁶ A forrásprogram a feldolgozandó anyagokra és az igénybevevő tájékoztatására vonatkozó funkciók, műveletek és kapcsolatok vázolata valamilyen programnyelven. A fordítóprogram révén a forrásprogram automatikusan gépi/tárgyi programmá válik, amely a számítógép működését irányítja. A gépi/tárgyi program a fordítás révén a szerzői mű megváltoztatásának és többszörösítésének minősül Pálos György szerint.⁴⁷ A kísérő anyag lehet például a számítógépi program előkészítő anyaga is, amely szintén szerzői jogvédelemben részesíthető.⁴⁸

Tattay Levente véleménye alapján⁴⁹ a számítógépes programalkotás és az ezzel kapcsolatos dokumentáció⁵⁰ a software (amely irodalmi műként értékelhető szerinte),⁵¹

³⁹ SzJSzT 21/2003/1-3.

⁴⁰ Erről részletesen lásd: Tattay Levente: A szellemi tulajdonjogok védelme az Európai Unióban. In: Magyar Jog, 2012/7. szám, 406-418. o.

⁴¹ Számítógépi program bármely módon, akár forráskódban, akár tárgyi kódban rögzített minden fajtája, beleértve a felhasználói programokat és az operációs rendszereket is; Magyar Közlöny 1993/173. sz.

⁴² Fogalmi meghatározását lásd: Dósa – Polyák: i.m. 114-115. o.; Tattay – Pintz – Pogácsás: i.m. 109-110. o.

⁴³ 91/250/EGK irányelv a számítógépi programok jogi védelméről

⁴⁴ Petkó Mihály: A számítógépes programalkotások hatályos jogi védelme a nemzetközi jogalkotás tükrében. In: Jogtudományi Közlöny, 2002/1. szám, 53-54. o.; Pálos György: A szoftver és a szerzői jog. In: Ügyészek Lapja 1996/2. szám, 15-23. o.; Lontai Endre – Faludi Gábor – Gyertyánfy Péter – Vékás Gusztáv: Magyar polgári jog, Szerzői jog és iparjogvédelem. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2012, 51. o.; Lovas: i.m. 16. o., Dudás Ágnes: A szoftver szerzői jogi védelme I. rész. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 2005/4. szám, <http://www.sztnh.gov.hu/kiadv/ipsz/200504/01-dudas-agnes.html>, 2-3. o. (2013. június 20.); Spránitz Gergely: Digitális tartalmak szerzői jogi védelme online környezetben II. rész. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 2007/8. szám 72-73. o.; Horváth Dusán: A számítógépi programokba foglalt találmányok nemzetközi védelme. (www.jogiforum.hu) (2013. június 20.); Faludi Gábor: A szoftver szerzői jogi szabályozása. In: Infokommunikáció és Jog Melléklet; 2005/7. sz., 2-3. o.; Sili Dóra: A szoftver jogi szabályozása. (<http://www.sztnh.gov.hu/English/kiadv/ipsz/199912/sili.html>) (2013. június 20.); Gyertyánfy Péter: A számítógépi programok és elektronikus adattárak szerzői joga. Kandidátusi értekezés, Budapest, 1989, 23-25. o.; Faludi Gábor: A magyar szerzői jog közelítése az európai joghoz. In: Vékás Lajos (szerk.): Európai közösségi jogi elemek a magyar magán- és kereskedelmi jogban. KJK-Kerszöv, Budapest, 2001, 298. o., 304-305. o.

⁴⁵ Pálos: i.m. 16. o.

⁴⁶ Azonos megközelítésre lásd még: Dósa – Polyák: i.m. 114. o.; Szinger András – Tóth Péter Benjámin: Gyakorlati útmutató a szerzői joghoz - az EU-csatlakozástól hatályos szabályokkal. Novissima Kiadó, Budapest, 2004, 193. o.

⁴⁷ Pálos i.m. 16. o.

⁴⁸ LB Pf.III.20.157/1985.; Pálos i.m. 16. o.

⁴⁹ Tattay Levente: Szoftver- és megfilmesítési szerződések. In: Gazdaság és Jog 2002/4. szám, 18. o.; Tattay – Pintz – Pogácsás: i.m. 110. o.

⁵⁰ A Szjt.-n alapuló, megegyező fogalom meghatározására lásd: Faludi i.m. (2001) 306. o.

beleértve a felhasználói programot és az operációs rendszert is.⁵² A software által hordozott információkat négy csoportba osztja a külföldi szakirodalmi álláspontok figyelembevételével, azaz a feldolgozandó adatokról, feldolgozási folyamatról, a felhasználóhoz és a fejlesztési szakemberhez szólóakra.⁵³ A software kapcsán a programnyelvek közötti átírást átdolgozásnak, az eredményét pedig származékos műnek tekinti. Tattay Levente osztja a Legfelsőbb Bíróság álláspontját⁵⁴ annak kapcsán, hogy a szerzői jogi védelemnek nem előfeltétele, hogy a dokumentációban meghatározott program létrejöjjön, megvalósuljon, de a dokumentációnak alkalmasnak kell lennie a számítógépi program megalkotására.⁵⁵ Tattay Levente a software-től elvárja, hogy

- a számítógép részeivel kapcsolatba lépjen,
- a felhasználóval kapcsolatot teremtsen, és
- az előre kitűzött eredményt elérje.⁵⁶

A Lontai-féle egyetemi jegyzet⁵⁷ a software alatt a számítógépi programot érti (megállapítások és utasítások olyan sorozata, amely a számítógép vonatkozásában meghatározott eredményre vezet) és a szerzői jogvédelem tárgyának tekinti emellett – a rögzítés formájától és funkciójától függetlenül – a programalkotást és a kísérő dokumentációt is. Pálos Györggyel ellentétben a forráskódot⁵⁸ és a tárgykódot⁵⁹ nem a software részeként, hanem a számítógépi programok rögzítési formáiként definiálja a könyv.

Sili Dóra átvéve a Lontai-féle megközelítést, a számítógépi programra „az irodalom, a szakirodalom és a tudomány területéhez tartozó egyéni és az eredetiség jegyeit magán viselő alkotás” koncepciót adja.⁶⁰

Balogh Zsolt György a software jogi fogalmi hiátusának rögzítésén kívül annak a véleményének ad hangot,⁶¹ hogy a számítógépi programalkotás nem irodalmi mű, hanem önálló alkotói műfaj, az egyéni, eredeti jelleg speciális megjelenési formáival.⁶²

Bognár Vilmos - definíció adása nélkül - a tudományos írásműveken belüli önálló műfajként nevesíti a software-t, amely jellemzőjének tartja annak tipikus megvalósulási formáját: a tárgyi kódot, és a software programnyelvek közötti átírását illetően megegyezik a véleménye Tattay Leventéével (származékos mű).⁶³

Lovas Lilla a software-t gyűjtő fogalomként használja, amelybe a számítógépi programot (algoritmusra, forráskódra, tárgykódra bontva), a problémaleírást, a használati utasítást és a programdokumentációt érti bele, és az alkotóelemek alapján a szerzői jogon belül irodalmi műként sorolja be.⁶⁴

⁵¹ Tattay Levente: Az információs társadalom és az Európai Unió szerzői joga In: Tudományirányítás és a szellemi alkotások joga az EU-ban, MTA Tudomány és Kutatások Jogi és Igazgatási kérdéseinek Kutatócsoportja, Bp., 2003, 114. o.

⁵² Más művében a software részeinek tekinti a számítógépi programot, az algoritmust, a programleírást és a kiegészítő dokumentációt; lásd: Tattay Levente: A szoftver és az adatbázisok jogvédelme. Külgazdaság, Jogi melléklet, 2003/2. szám, 19. o.

⁵³ Tattay: i.m. (2003) 114. o.

⁵⁴ Pf.III.20.197/1985.

⁵⁵ Tattay: i.m. (2002) 18. o.

⁵⁶ Tattay: i.m. (2002) 18. o.; Tattay – Pintz – Pogácsás: i.m. 111. o.

⁵⁷ Lontai – Faludi – Gyertyánfy – Vékás: i.m. 51-52. o.

⁵⁸ Közvetett, az ember számára érzékelhető forma; Lontai – Faludi – Gyertyánfy – Vékás: i.m. 52. o.

⁵⁹ Közvetlen, az ember számára érzékelhetetlen, bináris forma; Lontai – Faludi – Gyertyánfy – Vékás: i.m. 52. o.

⁶⁰ Sili i.m.

⁶¹ Balogh Zsolt György: A jogi informatika válogatott fejezetei. Janus Pannonius Tudományegyetem, ÁJK, Pécs, 1997, 45. o. és 54. o.

⁶² Lásd: célkitűzés, annak megvalósítását szolgáló eljárások, módszerek, valamint formai elemek kialakítása, továbbá programozói eszközök alkalmazása, továbbfejlesztése; Balogh: i.m. 53. o.

⁶³ Bognár Vilmos: Az elektronikus adattárak és szoftverek szerzői jogi védelme. In: Szerzői jog, Budapest, 1993, http://gisfigyelo.geocentrum.hu//ncgia/ncgia_87.html (2013. június 20.)

⁶⁴ Lovas: i.m. 18-19. o.

Spránitz Gergely a software tartalmi elemének - az előbbtől némileg eltérően – a számítógépi programot, a programleírást és a dokumentációt tekinti, elfogadva annak irodalmi mű jellegét, viszont interaktív alkotásnak minősítve azt.⁶⁵ Horváth Dusan is alkalmazza ezt a jellemzőt az általa írásműnek minősített számítógépi programra (amelynél bővebb kategóriának tekinti a software-t), kiegészítve azt a funkcionális⁶⁶ és műszaki jelleggel.⁶⁷ Pálos György is hasonlóan jellemzi a software-t, kivéve annak kötött formájára (csak „gépi úton” olvasható) utalást.⁶⁸ Simon Dávid speciális szellemi alkotásként ír a software-ről, kiemelve annak élő, működő és változó funkciójú ismérveit.⁶⁹

Dudás Ágnes a szerzői jogi törvény megfogalmazását⁷⁰ definícióként fogadja el és osztja ezzel kapcsolatban Balogh Zsolt György véleményét a vonatkozásban, hogy nem irodalmi műként, hanem sui generis alkotásként minősíti a Szt. a software-t.⁷¹

A fenti, rövid, szakirodalombeli kategorizálási „láttelemből” levonható megállapítások a következők:

- a software jogi fogalmának kidolgozása még várat magára;
- eltérő álláspontok alakultak ki azzal kapcsolatban, hogy a „software” kifejezés mit takar: gyűjtőhalmazt, vagy különböző tartalmi egységekből álló speciális művet, vagy rögzítési/megvalósulási formák által kötött alkotást etc;
- szerzői műkénti megítélése sem egyértelmű: irodalmi, vagy tudományos, vagy önálló műfajta, vagy az eddig soroltak jellemzőiből mind hordoz magában valamennyit;
- a software programnyelvek közötti fordítása/átírása kapcsán sem egységesek a vélemények.

VI. Egyéb jogágak software-t érintő minősítései

A büntetőjogi ítéletek a software-t számítógépi programként deklarálják és pragmatikusan az elkövetési módok szerint csoportosítják:

- licenszszerződés alapján, valamint
- megállapodás és ellenérték nélkül megszerezhető software-kre bontva.⁷²

A pénzügyi jogban a software eszköz,⁷³ amely a rá vonatkozó tulajdonjog átruházása után az immateriális javak közötti szellemi terméknek minősül, és a software felhasználási jogának ellenérték fejében történő átengedése pedig vagyoni értékű jog értékesítésének tekintendő.⁷⁴

VII. Összegzés

A software fogalmával kapcsolatban a műszaki és a jogtudományi álláspontok eltérőek. Mindkét területen különböző elemeket sorolhatunk a software tartalma alá, de egységes egzakt meghatározás egyik területen sem található. Álláspontunk szerint a Szerzői Jogi Szakértő Testület gyakorlata alapján célravezetőnek tartjuk egy olyan definíció kodifikálását,

⁶⁵ Spránitz: i.m. 74. o.

⁶⁶ E jelleg magyarázatát lásd még: Faludi Gábor: A felhasználási szerződés. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1999, 95. o.

⁶⁷ Horváth: i.m. (Jogi Fórum)

⁶⁸ Pálos György: Lehet-e kettős védelem – szerzői jogi és szabadalmi – az új szerzői jogi törvény alapján? (<http://www.sztjh.gov.hu/kiadv/ipsz/20004/palos.html>) (2013. június 20.)

⁶⁹ Simon Dávid: Szoftverrel kapcsolatos egyes felelősségi kérdések. In: Infokommunikáció és Jog, 2005/7. szám 11-13. o.

⁷⁰ 1999. évi LXXVI. törvény 1. § (2) bek. c) pontja

⁷¹ Dudás: i.m. 3. p.

⁷² DÍT Bf.II.357/2009/28.; Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 3.Bf.111/2008/6.; DÍT Bf.II.473/2007/7.; A büntetőjogi gyakorlat tudományos értékelését lásd: Spránitz: i.m. I. rész (2007/6.) és II. rész (2007/8.)

⁷³ 8/2003. Számviteli kérdés; 83/2003. Számviteli kérdés; 39/2004. Számviteli kérdés

⁷⁴ 8/2003. Számviteli kérdés; 19/2006. Számviteli kérdés; 55/2006. Számviteli kérdés

amely tartalmazza azokat a lényeges összetevőket, amelyek tekintetében a szerzői jogi minősítő ismérv, azaz az egyéni, eredeti jelleg létének meghatározó szerepe lehet. A software ilyen tárgyú megfogalmazásának a technikai komponenseken kellene alapulnia, ezáltal olyan fogalom jöhetne létre, amely – a technika számára is azonosítható módon – megfelel a szerzői jogi követelményeknek. A műszaki tartalom ugyanis determinálja a jogi minősítést is, hiszen a szerzői jelleg szükségszerűen olyan megoldáshoz köthető, ahol a technika lehetőséget ad az alkotói munkára. Ezek alapján a softwer-nek egy szűkebb definiálását tartjuk indokoltnak.

A szakirodalmi álláspontok eltérnek abban a kérdésben, hogy a software hogyan sorolható be a szerzői művek közé. Az elméleti és gyakorlati nézőpontok fenti elemzése alapján véleményünk szerint a technikai háttér determináltsága, az erőteljes funkcionalitás és összetettség, valamint a gyűjtőkategória jelleg nem teszi lehetővé, hogy bármely szerzői műcsoport közé illeszthető legyen, így megfontolandónak tartjuk, hogy a software mint szerzői mű önálló műalkotási kategóriát képezzen. Amennyiben a software ilyen szempontú jogi minősítése megtörténne, további distinkciókat lehetne megfogalmazni az egyes alcsoportokat illetően, amelyek a technikai fejlődést nemcsak követnék, hanem elősegíthetnék.